

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA za 2023. godinu

Mart, 2024. godine

Sadržaj:

1.	KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE	3
2.	ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA	8
3.	DRUŠTVENA ODGOVORNOST	12
4.	PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ	15
5.	PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	18
6.	MARKETING AKTIVNOSTI KOMPANIJE	20
7.	INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA	23
8.	POSLOVNE JEDINICE	23
9.	PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA	23
10.	CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM	23
11.	INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA	24
12.	CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA	25

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1.1. Opšte informacije

"13 jul - Plantaže" a.d. Podgorica
osnovano 1963. god

Registровано kod Centralnog registra Privrednog suda u Podgorici	
dana:	14.08.2002.
pod brojem:	4-0000895/001
Adresa:	Podgorica, Put Radomira Ivanovića br. 2
Matični broj društva:	02016281
Šifra djelatnosti:	020121
Tip preduzeća:	Akcionarsko
Broj akcija:	179,255,993
Nominalna vrijednost jedne akcije (€):	0.5113
Vrijednost akcijskog kapitala na dan 31.12.2023. (€):	91,653,589

1.2. Osnovna/pretežna i pomoćne delatnosti poslovanja

Djelatnost društva je proizvodnja, prerada i promet poljoprivrednih proizvoda, proizvodnja vina i žestokih pića, proizvodnja loznog i voćnog sadnog materijala, proizvodnja ribe i riblje mlađi (kalifornijska pastrmka), ugostiteljstvo i trgovina.

1.3. Proizvodnja i proizvodni kapaciteti

Kamen temeljac razvoja crnogorskog vinogradarstva i proizvodnje vina bio je projekat "Ćemovsko polje" (1977-1982) kada je počela sadnja vinove loze na površini od 2.000 ha. Danas ukupna površina poljoprivrednog zemljišta kompanije iznosi 3.500 ha, od čega je 2.054 ha pod zasadima vinograda u rodu, i 80 ha zasada breskve, nektarine, kajsije i nara.

Prosječna godišnja proizvodnja grožđa, sa oko 9 miliona čokota, iznosi 15 mil. kg vinskog i 2 mil. kg stonog grožđa, a proizvodnja breskve, nektarine, kajsije i nara oko 900 hiljada kg. Tri vinska podruma imaju ukupni kapacitet 33 mil. litara, sa prosječnom godišnjom proizvodnjom od 13 miliona flaširanih proizvoda - vina i prirodnih rakija.

Proizvodni i prerađivački kapaciteti	
Proizvodni kapaciteti:	
Zemljište (m ²):	40,815,714
Vinogradi u rodu - ukupno (ha):	2,054.52
	pod vinskim groždem (ha): 1,919.46
	pod stonim groždem (ha): 135.06
Voćnjaci - ukupno (ha):	80.07
	Breskva (ha): 55.89
	Nektarina (ha): 21.38
	Kajsija (ha): 1.72
	Nar (ha): 1.08
Zasad masline od 13.000 stabala u rodu - ukupno (ha):	39
Matičnjak loznih podloga (ha):	38
Ribnjak - godišnja proizvodnja (t):	110
Prerađivački kapaciteti:	
Vinarski podrumi - ukupni kapacitet (hl):	330,000
	Stari podrum (hl): 18,000
	Podrum Ćemovsko polje (hl): 307,900
	Podrum Šipčanik (hl): 4,100
Hladnjača - ukupni kapacitet (t):	1,000
Ugostiteljstvo - 2 ugostiteljska objekta: Restoran "13. jul" i Restoran "Jezero"	
Maloprodaja sa 6 maloprodajnih objekata (4 vinoteke i 2 prodavnice mješovite robe na imanju)	

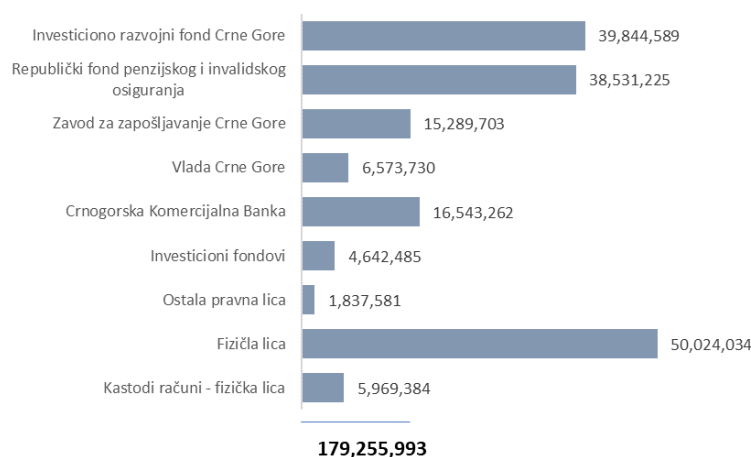
Ribnjak proizvodi prosječno 110,000-120,000 kg kalifornijske pastrmke, a nalazi se u neposrednoj blizini izvora pitke vode "Mareza". U sopstvenoj proizvodnji kompanije proizvodi se godišnje oko 500,000 komada loznih kalemova. Radi očuvanja autohtonih sorti vinove loze, usvojili smo najnoviju tehnologiju proizvodnje loznih kalemova na podlogama koje odgovaraju vinogradarskim terenima Ćemovskog polja i Crne Gore. Zahvaljujući površini od 38 ha matičnjaka loznih podloga, uspijevamo obezbijediti dovoljnu godišnju proizvodnju za obnavljanje našeg vinograda, a posebno starih zasada pod autohtonim sortama. Sa oko 13,000 stabala maslina u rodu značajna djelatnost je i proizvodnja maslinovog ulja.

Kompanija takođe posjeduje dva restorana, više maloprodajnih objekata, a u okviru Vinskog puta omogućene su individualne i grupne posjete našoj vinariji.

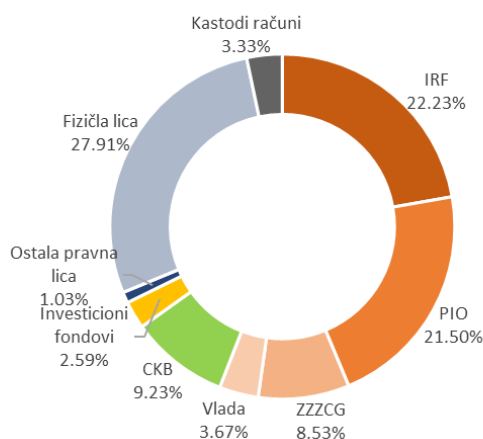
1.4. Vlasništvo i struktura kapitala na 31.12.2023.

Akcionari	Broj akcija	% broja akcija
Investiciono razvojni fond Crne Gore	39,844,589	22.23%
Republički fond penzijskog i invalidskog osiguranja	38,531,225	21.50%
Zavod za zapošljavanje Crne Gore	15,289,703	8.53%
Vlada Crne Gore	6,573,730	3.67%
Crnogorska Komercijalna Banka	16,543,262	9.23%
Investicioni fondovi	4,642,485	2.59%
Ostala pravna lica	1,837,581	1.03%
Fizička lica	50,024,034	27.91%
Kastodi računi - fizička lica	5,969,384	3.33%
Ukupno:	179,255,993	100.00%

Vlasnička struktura - akcionari prema broju akcija

Učešće akcionara u vlasničkoj strukturi

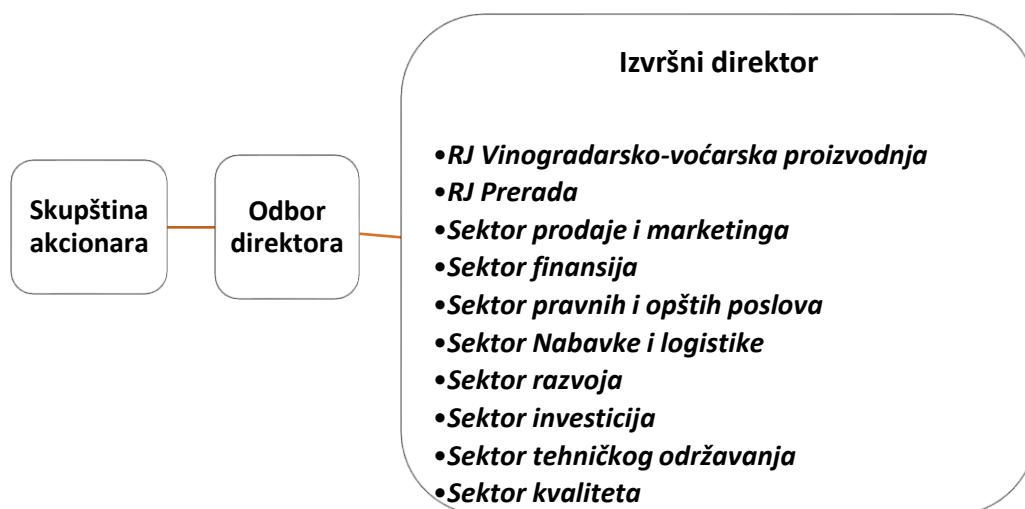

Broj akcija: 179.255.993

Nominalna vrijednost jedne akcije iznosi 0,5113 €

Vrijednost akcijskog kapitala na dan 31.12.2023. god. iznosi 91.653.589 €

1.5. Organizaciona struktura

1.6. Skupština akcionara, Odbor direktora i izvršni direktor

Kompanija je 2002. godine formirana kao akcionarsko društvo. Najviši organ kompanije je Skupština akcionara. Na redovnoj godišnjoj sjednici Skupštine akcionara, koja se održava svake godine krajem juna u periodu oko dana firme (25. jun), akcionari imenuju i razrješavaju članove Odbora direktora, biraju nezavisnog revizora, usvajaju godišnji izvještaj o poslovanju i izvještaj revizora, odlučuju o raspodjeli dobiti i donose druge važne odluke i akte vezane za poslovanje kompanije, koje su u njihovom domenu odlučivanja.

Sve akcije kompanije su obične akcije koje vlasnicima daju ista prava. Akcije se kotiraju na Montenegro berzi na A listi.

Odbor direktora ima sedam članova koje Skupština akcionara bira na period od jedne godine. Sastav Odbora direktora u 2023. godini je bio sljedeći:

- mr Nebojša Vuksanović, predsjednik
- mr Snježana Pavićević, član
- mr Miloš Popović, član
- Marija Nikčević, član
- Darko Rašović, član
- Boris Boričić, član
- mr Nikola Perišić, član

1.7. Korporativno upravljanje

Kompanija primjenjuje kodeks korporativnog upravljanja, kojim su postavljeni principi koji imaju za cilj unapređenje ekonomske efikasnosti, rasta i razvoja kompanije. Osnovi cilj je uvođenje dobrih poslovnih običaja i uspostavljanje visokih standarda u domenu upravljanja kompanijom. Na taj način se stvara sistem kontrole rada rukovodstva kompanije i zaštite akcionara, kako bi se korišćenje resursa kompanije učinilo efikasnijim, i ujedno učvrstilo povjerenje javnosti u poslovanje i rad kompanije.

1.8. Cilj

Jedan od imperativa poslovanja Kompanije je da budemo najbolji u onome što radimo, u svim aspektima poslovanja. Nastojimo da ovo pravilo ispunjavamo od ponašanja prema i među zaposlenima do krajnjih potrošača, kako u proizvodnim procesima tako i u plasmanu i kompletnom sistemu djelatnosti. Kako bi ispoštovali sve što se očekuje od jedne uspješne i odgovorne kompanije, od prvog dana poslovanja, odlučili smo da poštujemo sve standarde u sistemu proizvodnje i usluga. Insistiramo na održivosti, kvalitetu svih naših proizvoda kao i zadovoljstvu potrošača, odgovarajući na sve izazove savremenog doba kao i budućeg vremena.

1.9. Misija

Kompanija „13 jul - Plantaže“ domaćinski i znalački upravlja kapitalom naših akcionara, uz poštovanje dugoročnih interesa potrošača, klijenata, zaposlenih, ekološkog okruženja i društvene zajednice kojoj pripada. Kvalitet proizvoda kojim smo zadobili lojalnost potrošača uvijek će se njegovati i unapredjivati. Mi želimo da kao i do sada budemo kvalitetni proizvodjači i tržišni lideri, a naši proizvodi dostojni predstavnici Crne Gore u svijetu.

1.10. Vizija

Naša vizija opisuje ono što mi jesmo i što želimo da postignemo, to jest standarde kojima mjerimo naše odluke i akcije. Naša vizija je da budemo moderno, inovativno i efikasno preduzeće koje pruža vrhunsku uslugu i doprinosi višem kvalitetu života naših klijenata.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA

U nastavku je pregled pozicija Bilansa stanja i Bilansa uspjeha za posljednjih 5 godina:

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI - BILANS STANJA

POZICIJA	Redni Broj	2019	2020	2021	2022	2023
AKTIVA						
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	001	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
B. STALNA IMOVINA (003+004+005+009)	002	76,852,600 €	74,591,198 €	410,990,079 €	405,028,881 €	400,577,982 €
I. GOODWILL	003	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
II. NEMATERIJALNA ULAGANJA	004	15,602 €	13,837 €	31,822 €	10,056 €	10,707 €
III. NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (006+007+008)	005	73,749,155 €	72,355,159 €	408,902,891 €	403,153,875 €	398,867,767 €
1. Nekretnine, postrojenja i oprema	006	55,296,940 €	53,478,859 €	387,232,006 €	382,588,150 €	379,444,120 €
2. Investicione nekretnine	007	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
3. Biološka sredstva	008	18,452,216 €	18,876,299 €	21,670,885 €	20,565,725 €	19,423,647 €
IV. DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (010+011+012)	009	3,087,842 €	2,222,203 €	2,055,366 €	1,864,950 €	1,699,509 €
1. Učešća u kapitalu	010	2,427,594 €	1,717,307 €	1,705,823 €	1,670,759 €	1,660,670 €
2. Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća	011	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
3. Ostali dugoročni finansijski plasmani	012	660,248 €	504,895 €	349,543 €	194,191 €	38,838 €
C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	013	0 €	317,538 €	1,121,721 €	1,195,856 €	1,015,521 €
D. STALNA SREDSTVA NAMENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	014	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
E. OBRтна SREDSTVA	015	68,399,859 €	59,615,292 €	53,292,573 €	50,384,956 €	46,397,683 €
I. ZALIHE	016	48,451,441 €	51,797,511 €	47,841,255 €	42,824,371 €	40,345,905 €
II. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA, PLASMANI I GOTOVINA (018 do 022)	017	19,948,419 €	7,817,782 €	5,451,319 €	7,560,585 €	6,051,778 €
1. Potraživanja	018	15,737,450 €	5,969,561 €	5,210,112 €	7,157,078 €	5,751,286 €
2. Potraživanja za više plaćeni porez na dobitak	019	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
3. Kratkoročni finansijski plasmani	020	1,607,620 €	1,664,181 €	174,352 €	155,352 €	155,352 €
4. Gotovinski ekvivalenti i gotovina	021	1,622,172 €	157,338 €	49,320 €	223,824 €	120,244 €
5. Porez na dodatu vrijednost i AVR	022	981,177 €	26,702 €	17,534 €	24,331 €	24,895 €
F. UKUPNA AKTIVA (001+002+013+014+015)	023	145,252,459 €	134,524,029 €	465,404,373 €	456,609,693 €	447,991,186 €
PASIVA						
A. KAPITAL (102 do 109)	101	109,210,462 €	89,894,644 €	386,696,054 €	373,894,286 €	367,703,394 €
I. OSNOVNI KAPITAL	102	91,653,589 €	91,653,589 €	91,653,589 €	91,653,589 €	91,653,589 €
II. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	103	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
III. REZERVE	104	6,847,125 €	6,408,022 €	6,435,433 €	6,296,295 €	6,082,937 €
IV. POZITIVNE REVALORIZACIONE REZERVE I NEREALIZOVANI DOBICI	105	215,738 €	215,738 €	317,376,377 €	317,218,833 €	316,155,360 €
V. NEGATIVNE REVALORIZACIONE REZERVE I NEREALIZOVANI GUBICI	106	-5,763 €	-5,763 €	0 €	0 €	0 €
VI. NERASPOREDJENA DOBIT	107	10,499,772 €	10,499,772 €	10,499,772 €	10,988,566 €	12,001,462 €
VII. GUBITAK	108	0 €	18,876,715 €	39,269,117 €	52,262,997 €	58,189,954 €
VIII. OTKUPLJENE SOPSTVENE AKCIJE I OTKUPLJENI SOPSTVENI UDJELI	109	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE (111+112)	110	15,143,719 €	19,291,431 €	14,808,314 €	14,791,712 €	12,240,549 €
I. DUGOROČNA REZERVISANJA	111	335,374 €	3,720,363 €	1,731,811 €	1,273,253 €	1,089,843 €
II. DUGOROČNE OBAVEZE (113+114)	112	14,808,344 €	15,571,069 €	13,076,503 €	13,518,459 €	11,150,706 €
1. Dugoročni krediti	113	13,240,840 €	15,362,992 €	12,942,637 €	13,446,199 €	11,023,718 €
2. Ostale dugoročne obaveze	114	1,567,504 €	208,077 €	133,866 €	72,260 €	126,988 €
C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	115	2,511,516 €	2,736,550 €	34,199,395 €	36,309,123 €	36,646,173 €
D. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE (117+124)	116	18,386,763 €	22,601,403 €	29,700,609 €	31,614,573 €	31,401,070 €
I. KRATKOROČNE OBAVEZE (118 do 123)	117	18,386,763 €	22,601,403 €	29,700,609 €	31,614,573 €	31,401,070 €
1. Kratkoročne finansijske obaveze	118	8,549,488 €	7,580,585 €	9,658,917 €	9,317,481 €	7,797,636 €
2. Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji	119	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
3. Obaveze iz poslovanja	120	6,061,162 €	6,302,554 €	6,827,173 €	7,446,476 €	6,435,105 €
4. Ostale kratkoročne obaveze i PVR	121	3,265,852 €	8,432,495 €	11,820,280 €	13,500,705 €	14,723,651 €
5. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	122	287,785 €	244,501 €	1,352,150 €	1,189,756 €	2,035,251 €
6. Obaveze po osnovu poreza na dobit	123	222,476 €	41,269 €	42,089 €	160,155 €	409,427 €
II. KRATKOROČNA REZERVISANJA	124	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
E. UKUPNA PASIVA (101+110+115+116)	125	145,252,459 €	134,524,029 €	465,404,373 €	456,609,693 €	447,991,186 €

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU - BILANS USPJEHA

Redni broj	Pozicija	Redni Broj	2019	2020	2021	2022	2023
I	POSLOVNI PRIHODI (202 do 206)	201	29,563,343 €	21,511,711 €	19,201,357 €	20,872,520 €	27,471,746 €
1	Prihodi od prodaje	202	29,086,865 €	18,023,391 €	22,961,133 €	24,689,706 €	29,208,828 €
2	Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	203	355,975 €	158,129 €	212,863 €	21,754 €	239,502 €
3	Povećanje vrijednosti zaliha učinaka	204	41,481 €	3,257,488 €	0 €	0 €	0 €
4	Smanjenje vrijednosti zaliha učinaka	205	0 €	0 €	-4,158,170 €	-5,575,917 €	-2,092,564 €
5	Ostali poslovni prihodi	206	79,022 €	72,703 €	185,531 €	1,736,977 €	115,980 €
II	POSLOVNI RASHODI (208 do 212)	207	30,308,540 €	31,554,605 €	25,697,045 €	29,584,681 €	32,712,591 €
1	Nabavna vrijednost prodane robe	208	437,999 €	338,558 €	216,404 €	547,234 €	839,502 €
2	Troškovi materijala	209	9,067,063 €	7,717,860 €	8,558,939 €	9,588,847 €	12,113,639 €
3	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	210	14,581,020 €	11,831,255 €	10,505,056 €	10,121,836 €	11,370,309 €
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	211	3,172,006 €	8,347,144 €	3,383,385 €	5,392,134 €	4,655,652 €
5	Ostali poslovni rashodi	212	3,050,451 €	3,319,787 €	3,033,262 €	3,934,629 €	3,733,489 €
A	POSLOVNI REZULTAT (201-207)	213	-745,197 €	-10,042,894 €	-6,495,688 €	-8,712,161 €	-5,240,845 €
I	FINANSIJSKI PRIHODI	214	193,256 €	34,366 €	48,910 €	19,420 €	31,968 €
II	FINANSIJSKI RASHODI	215	1,124,489 €	1,639,906 €	1,789,135 €	1,407,507 €	1,239,474 €
B	FINANSIJSKI REZULTAT (214 - 215)	216	-931,233 €	-1,605,539 €	-1,740,225 €	-1,388,087 €	-1,207,506 €
I	OSTALI PRIHODI	217	3,764,221 €	472,508 €	1,001,932 €	1,704,040 €	3,067,261 €
II	OSTALI RASHODI	218	1,617,887 €	7,793,294 €	12,962,705 €	2,463,894 €	1,622,756 €
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI (217-218)	219	2,146,333 €	-7,320,785 €	-11,960,772 €	-759,854 €	1,444,505 €
D	REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA (213+216+219)	220	469,904 €	-18,969,219 €	-20,196,686 €	-10,860,102 €	-5,003,845 €
E	NETO REZULTAT POSLOV. KOJE JE OBUSTAVLJENO	221	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA (220+221)	222	469,904 €	-18,969,219 €	-20,196,686 €	-10,860,102 €	-5,003,845 €
G	DRUGE STAVKE REZULTATA /POVEZANE SA KAPITALOM/ (224 do 228)	223	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
H	PORESKI RASHOD PERIODA (230+231)	229	313,492 €	-92,504 €	195,716 €	2,133,779 €	923,111 €
1	Tekući porez na dobit	230	222,476 €	0 €	821 €	118,066 €	249,272 €
2	Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	231	91,016 €	-92,504 €	194,895.62	2,015,713	673,840
I	NETO REZULTAT (222+223-229)	232	156,412 €	-18,876,715 €	-20,392,402 €	-12,993,880 €	-5,926,957 €
J	ZARADA PO AKCIJI						
1	Osnovna zarada po akciji	233	0.0009 €	-0.1053 €	-0.1138 €	-0.0725 €	-0.0331 €
2	Umanjena (razvodnjena) zarada po akciji	234					

Racio pokazatelji

Finansijski pokazatelji su najčešći i široko rasprostranjeni alati koji se koriste za analizu finansijskog stanja preduzeća. U nastavku su dati pokazatelji likvidnosti, zaduženosti, ekonomičnosti i profitabilnosti.

Pokazatelji likvidnosti

<i>Tekuća likvidnost</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Angažovana obrtna sredstva</i>	68,399,859	59,615,292	53,292,573	50,384,956	46,397,683
<i>Tekuće obaveze</i>	18,386,763	22,601,403	29,700,609	31,614,573	31,401,070
<i>Angažovana obrtna sredstva / Tekuće obaveze</i>	3.72	2.64	1.79	1.59	1.48

<i>Dugoročna likvidnost</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Angažovana osnovna sredstva</i>	76,852,600	74,591,198	410,990,079	405,028,881	400,577,982
<i>Angažovana obrtna sredstva</i>	68,399,859	59,615,292	53,292,573	50,384,956	46,397,683
<i>Dugoročne obaveze</i>	14,808,344	15,571,069	13,076,503	13,518,459	11,150,706
<i>(Angažovana osnovna sredstva + Angažovana obrtna sredstva) / Dugoročne obaveze</i>	9.81	8.62	35.51	33.69	40.08

Tekuća likvidnost je manja iz godine u godinu, zbog smanjenja iznosa obrtnih sredstava, obzirom da je u 2023. došlo i do smanjenja tekućih obaveza. Teorijski, poželjno je da obrtna sredstva budu dva puta veća od tekućih obaveza, tj da ovaj indeks bude 2 i više.

S druge strane, dugoročna likvidnost je značajno porasla, značajnim povećanjem vrijednosti osnovnih sredstava u 2021. godini, a i dugoročne obaveze su značajno manje u 2023, tako da je ovaj koeficijent preko četiri puta veći u 2023. u odnosu na 2019.

Pokazatelji zaduženosti

<i>Koeficijent zaduženosti</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Ukupne obaveze</i>	33,195,107	38,172,472	42,777,112	45,133,032	42,551,776
<i>Ukupna imovina</i>	145,252,459	134,524,029	465,404,373	456,609,693	447,991,186
<i>Ukupne obaveze/ Ukupna imovina</i>	0.23	0.28	0.09	0.10	0.09

<i>Koeficijent finansijskog leveridža</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Ukupne obaveze</i>	33,195,107	38,172,472	42,777,112	45,133,032	42,551,776
<i>Ukupan kapital</i>	109,210,462	89,894,644	386,696,054	373,894,286	367,703,394
<i>Ukupne obaveze / Ukupan kapital</i>	0.30	0.42	0.11	0.12	0.12

<i>Faktor zaduženosti</i>	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Ukupne obaveze</i>	33,195,107	38,172,472	42,777,112	45,133,032	42,551,776
<i>Neraspoređena dobit</i>	10,499,772	10,499,772	10,499,772	10,988,566	12,001,462
<i>Amortizacija</i>	3,172,006	8,347,144	3,383,385	5,392,134	4,655,652
<i>Ukupne obaveze / (Zadržana dobit + Amortizacija)</i>	2.43	2.03	3.08	2.76	2.55

Koeficijenti zaduženosti i koeficijent finansijskog rizika su stabilni od 2021. godine, nakon povećanja vrijednosti ukupne imovine. Ukupna imovina u 2023. je desetostruko veća od ukupnih obaveza. Koeficijent faktora zaduženosti u 2023. je veći u odnosu na 2019. zbog

uvećanja ukupnih obaveza, ali je ipak niži u odnosu na 2022. prije svega zbog smanjenja iznosa ukupnih obaveza.

Pokazatelji ekonomičnosti

Ekonomičnost	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Ukupni prihodi</i>	33,520,820	22,018,585	20,252,199	22,595,980	30,570,975
<i>Ukupni rashodi</i>	33,050,916	40,987,804	40,448,885	33,456,082	35,574,820
Ukupni prihodi / Ukupni rashodi	1.01	0.54	0.50	0.68	0.86

Ekonomičnost redovnog poslovanja	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Poslovni prihodi</i>	29,563,343	21,511,711	19,201,357	20,872,520	27,471,746
<i>Poslovni rashodi</i>	30,308,540	31,554,605	25,697,045	29,584,681	32,712,591
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	0.98	0.68	0.75	0.71	0.84

Koeficijent ekonomičnosti pokazuju trend rasta u posljednje tri godine, a koeficijent ekonomičnosti iz redovnog poslovanja u 2023. je, takođe, bolji u odnosu na 2022. Teorijski, poželjno je da ovi koeficijenti imaju vrijednost veću od 1.

Pokazatelji profitabilnosti

EBIT	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Rezultat prije oporezivanja</i>	469,904	-18,969,219	-20,196,686	-10,860,102	-5,003,845
<i>Rashodi kamata</i>	819,630	954,143	1,174,842	1,407,507	1,239,197
Rezultat prije oporezivanja+ rashodi kamata	1,289,534	-18,015,076	-19,021,844	-9,452,595	-3,764,649

EBITDA	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Rezultat prije oporezivanja</i>	469,904	-18,969,219	-20,196,686	-10,860,102	-5,003,845
<i>Rashodi kamata</i>	819,630	954,143	1,174,842	1,407,507	1,239,197
<i>Amortizacija i rezervisanja</i>	3,172,006	8,347,144	3,383,385	5,392,134	4,607,963
Rezultat prije oporezivanja+ rashodi kamata+amortizacija i rezervisanja	4,461,540	-9,667,932	-15,638,459	-4,060,460	843,315

Pokazatelji profitabilnosti takođe pokazuju trend opravka, pa je EBITDA ponovo pozitivna. Oba ova pokazatelja značajno su bolja u 2022. u odnosu na dvije prethodne godine.

3. DRUŠTVENA ODGOVORNOST

3.1. Mjere zaštite životne sredine

Usljed sve strožijih zakonskih zahtjeva, razvoja ekonomskih i drugih mjera za unapređenje zaštite životne sredine i zaštite zdravlja korisnika naših proizvoda, kao i rasta brige zainteresovanih strana, rukovodstvo je donijelo odluku da uvede sistem upravljanja zaštitom životne sredine i uvelo Poslovnik o zaštiti životne sredine u cilju unaprijeđenja odnosa prema sredini u kojoj naše preduzeće i njegovi zaposleni žive i rade.

Sistem upravljanja zaštitom životne sredine je uspostavljen u skladu sa zahtjevima standarda *ISO 14001:2004 - Sistemi upravljanja zaštitom životne sredine - Zahtjevi sa uputstvom za primjenu*.

Kompanija dokumentuje, primjenjuje, i održava sistem upravljanja zaštitom životne sredine u cilju sprječavanja i smanjenja zagađenja životne sredine i usaglašavanja svoga sistema sa svim zahtjevima standarda za upravljanje zaštitom životne sredine, zahtjevima iz zakona i propisa i zahtjeva zainteresovanih strana.

Menadžment kompanije je definisao Politiku zaštite životne sredine, koja je jedinstveno utvrđena na nivou preduzeća i sa njom upoznati svi zaposleni u preduzeću kao i sve interne zainteresovane strane.

Politika zaštite životne sredine predstavlja osnovu za planiranje poboljšanja zaštite životne sredine kao i za uspostavljanje posebnih ciljeva i programa upravljanja zaštitom životne sredine.

Najviše rukovodstvo u „13. jul – Plantaže“ a.d. opredijeljeno je za neprekidno unaprijeđenje sistema upravljanja zaštitom životne sredine u skladu sa zahtjevima standarda ISO 14001: 2004.

Svi zaposleni u „13. jul – Plantaže“ a.d. su opredijeljeni i djeluju na sprječavanju i eliminisanju zagađivanja životne sredine i u tom cilju:

- Identifikuju sve aspekte životne koji imaju ili mogu imati uticaj na životnu sredinu u cilju sprječavanja zagađenja životne sredine;
- Obavljaju svoje poslovne aktivnosti u skladu sa odgovarajućim zakonima, propisima i drugim zahtjevima o zaštiti životne sredine;
- Definišu i sprovode pravila organizacije koja nisu predviđena zakonskim propisima, a u cilju poboljšanja sistema upravljanja zaštitom životne sredine;
- Obučavaju da preventivno djeluju u sprječavanju zagađenja, štednji resursa i da stalno poboljšavaju sistem zaštite životne sredine;
- Štede resurse i energiju, smanjuju ili eliminišu upotrebu štetnih materija i kontrolisano postupaju sa otpadom;
- Razmatraju mišljenja i sugestije svih zainteresovanih strana i preduzimaju odgovarajuće mjere u cilju unaprijeđenja zaštite životne sredine;
- Informišu poslovne partnere i druge zainteresovane strane o sopstvenom opredjeljenju

za zaštitu životne sredine.

Prilikom identifikacije i vrijednovanja aspekata životne sredine, u „13. jul – Plantaže“ a.d. se razmatraju sljedeće opšte grupe aspekata životne sredine:

- Emisije u vazduh;
- Ispuštanja u vodu: otvorene vodotokove i tehnološku, atmosfersku i fekalnu kanalizaciju;
- Ispuštanje u zemljište;
- Korišćenje resursa: sirovina, vode, električne energije, pare i drugih prirodnih resursa;
- Uticaj otpadnih i opasnih materija,
- Angažovana i emitovana energije: toplote, radijacije, buke, vibracija,
- Incidentne situacije i udesi pri kojim može doći do značajnih aspekata na životnu sredinu,
- Žalbe zainteresovanih strana

Kompanija je izradila program preventivnih mjera u cilju povećanja nivoa zaštite imovine i poslovanja kompanije.

Preventivne pripreme predstavljaju efikasan odgovor na bilo koju od naprijed navedenih pojava, uključujući i spremnost na brzo reagovanje na pojave prirodnih katastrofa.

Preventivne mjere se implementiraju kroz sljedeće aktivnosti: fizička zaštita, preventivno tehničke mjere obezbjeđenja, zaštita od požara ili protivpožarna zaštita i sanitarno tehničke, biološke i hemijske mjere obezbjeđenja sopstvenih resursa a samim tim i uticaja i zaštite životne sredine i okoline.

Kompanija je instalirala kotao na biomasu 2018. godine. Za sada je:

- izvršena potpuna supstitucija korišćenja lož ulja i mazuta sagorijevanjem drvene sječke koja nastaje zimskom rezidbom vinove loze,
- smanjena emisija CO₂,
- iskorišćen pepeo koji nastaje sagorijevanjem drvene sječke kao đubrivo prilikom podizanja novih zasada,
- postignuta jednovremenost rada svih potrošača toplotne energije RJ „Prerada“ na nivou 100% čime je dostignut nivo dodatne energetke uštede.

Projekat je dao očekivane rezultate, te su postavljeni parametri u potpunosti dokazani kako kroz ekološke standarde, tako i finansijske rezultate.

Kompanija je u fazi pripreme realizacije projekta tretmana teholoških otpadnih voda, kao jednog od ključnih preostalih ekoloških problema. Naime, urađenim hemijskim analizama uzoraka otpadnih voda, jasno je prikazano da su vode dominantno organski zagađene uz znatno manji nivo hemijske potrošnje kiseonika od onog koji je anticipiran. Stoga, izvedeni su zaključci:

- da će se 90% otpadnih voda usmjeravati prema vinogradima kompanije, te dio vode koristiti za proces kompostiranja, a dio kada HPK dosegne zakonski dozvoljen nivo za nalivanje matičnih zasada,
- da će se čvrsta materija mehanički odvajati od tečne i koristiti kao dobra osnova za proizvodnju komposta,
- da će 10% voda opteretiti kapaciteta novog kolektora koji se gradi na nivou opštine Podgorica.

Prethodnih godina su realizovane sljedeće aktivnosti iz ovog projekta:

- sprovedena i završena kampanja mjerenja količina i kvaliteta otpadnih voda,
- završen je projekat kompostiranja otpada koji nastaje od otpada redovnih kompanijskih aktivnosti,
- završen Glavni projekat za odvajanje atmosferskih voda,
- završen Glavni projekat za instaliranje nove tehnološke kanalizacije i dimenzinirano postrojenje za predtretman.

Investicione aktivnosti na ovom projektu će biti nastavljene po izlasku kompanije iz krize i finansijskog oporavka u toku 2024. godine. Dalje, investicione aktivnosti koje su planirane u dijelu energetske efikasnosti i ušteda u potrošnji električne energije će biti nastavljena u toku narednih nekoliko godina.

3.2. Društveno odgovorno poslovanje

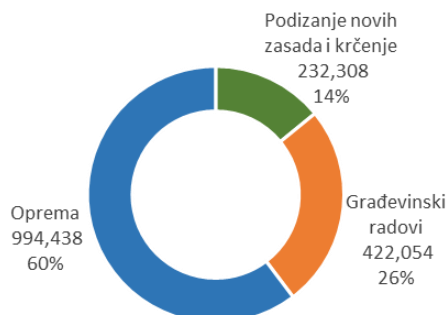
Društvena odgovornost kompanije se ogleda kroz dvije dimenzije:

- Interna dimenzija:
 - Upravljanje ljudskim resursima – kako privući i zadržati zaposlene koji posjeduju odgovarajuće znanje i vještine za rad; edukacija zaposlenih,
 - Zdravlje i sigurnost na poslu – pomoć za liječenje, životno osiguranje, osiguranje od nesreće
- Eksterna dimenzija:
 - Lokalna zajednica – zaštita životne sredine, zapošljavanje ljudi sa invaliditetom, sponzorisanje lokalnih sportskih klubova, kulturnih manifestacija i sl.
 - Odnosi sa potrošačima i dobavljačima – povjerenje, fer odnosi, poštovanje želja i potreba partnera
 - Poštovanje ljudskih prava – poštovanje radnih standarda i radnog prava, transparentno poslovanje

4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

U 2023. godini realizovano je 1.6 mil. € investicija.

Struktura ostvarenih investicija u 2023. (€)

Kada je u pitanju dalji razvoj, kompanija planira da poveća efikasnost, kako kroz ulaganja u obnovu vinogradarskih i voćarskih površina, tako i rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih objekata, zamjenu dotrajale opreme i instalaciju novih ekonomičnih i efikasnijih rješenja.

Plan obnove vinograda i voćnjaka je kako slijedi:

- znavljanje vinograda (vinskih sorti) godišnje na površini ne manjoj od 30 hektara,
- znavljanje preostalih površina voćnjaka (breskve i nektarine) na površini od 40 hektara dinamikom po 10 hektara godišnje,
- širenje vinogradarskih površina (stonih sorti) na površini od 50 hektara,
- širenje zasada maslina na površini od 50 hektara,
- ispitivane mogućnosti iskorišćenja površina van opština Podgorica za sadnju novih voćarskih kultura (trešnja, lješnik i orah) na površini ne manjoj od 20 hektara.

Investiciona ulaganja kompanije prethodne godine su svedena na nužna obnavljanja vinograda i rekonstrukcije objekata.

Prethodnih godina kompanija je imala tendenciju obnove stare mehanizacije, opreme i građevinskih objekata. Kontinuitet obnove će se nastaviti i narednih godina.

Ključna investiciona ulaganja u cilju održavanja kontinuiteta proizvodnje, u narednom periodu su krčenje starih i podizanje novih zasada, ulaganja u obnovu mehanizacije za održavanje i podizanje zasada i ulaganja u diverzifikaciju proizvodnje i uvođenje novih tehnologija.

Primarni izazovi sa kojima kompanija planira da se suoči su smanjenje troškova proizvodnje održavanjem adekvatnog broja čokota i prinosa po hektaru, postizanje što boljeg kvaliteta plodova, uz smanjenje troškova i zavisnosti od sezonske radne snage, uvođenjem nove mehanizacije i automatizacijom proizvodnje.

Obnavljanje starih nerentabilnih zasada vinove loze je prioritetno. Fiksni troškovi proizvodnje predstavljaju znatan dio ukupnih troškova kompanije na godišnjem nivou, pa je plan da se umjesto starih zasada podižu novi sa optimlnim brojem čokota, na kojima će se postizati visočiji i kvalitetniji prinosi po jedinici površine, a u cilju postizanja niže cijene koštanja primarne sirovine.

U poljoprivredi, pored klimatskih i zemljišnih uslova, jedan od ključnih faktora za postizanje visokih i kvalitetnih prinosa je i blagovremeno i kvalitetno obavljanje agrotehničkih operacija u zasadima.

Planirano je da se u narednom periodu značajno investira u obnovu mehanizacije i automatizacijom većeg broja agroteničkih operacija, i tako se obezbijedi efikasnija, kvalitetnija i sigurnija proizvodnja, smanje se značajno troškovi za održavanje mehanizacije, i smanj se zavisnost od sve teže dostupne sezonske radne snage a samim tim i troškovi za ovu veoma značajnu stavku u cijeni koštanja primarne sirovine.

Klimatske promjene u poljoprivredi predstavljaju velike izazove. Diverzifikacija proizvodnje u kompaniji, uvođenje u proizvodnju novih voćnih kultura, kao i novoselekcionisanih sorti i klonova vinove loze, otpornih na sušu i gljivične bolesti, primjena novih tehnologija održivih rješenja i inovacija ključne su u cilju adaptacije na nastale i dolazeće klimatske promjene.

U cilju praćenja trendova na tržištu i zadovoljavanja zahtjeva potrošača, buduće aktivnosti u proizvodnji biće sve više usmjerene na poboljšanje kvaliteta postojećih proizvoda i proširenje asortimana novim proizvodima i uslugama. Transfer i primjena savremenih i inovativnih tehnologija sprovodiće se kako u proizvodnji voća, grožđa, vina, maslinovog ulja, tako i kroz valorizaciju nusproizvoda iz ovih proizvodnji.

Planiran je i razvoj novih proizvoda, kao i obezbjeđivanje neophodne infratrukture u cilju obezbjeđivanja kvaliteta proizvoda:

- instalacija linije za preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja. Intezivna sadnja maslina će dati neophodnu isplativnost po pitanju količina ubranog voća i potencijala proizvodnje maslinovog ulja,
- proizvodnja pjenušavnog vina charmat metodom – povećanje proizvodnje pjenušavog vina,
- lansiranje novih proizvoda: voćna rakija breskva premium, voćna rakija kajsija, vinjak klasik, liker tipa Gorki list, Džin,
- proizvodnja komposta,

5. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

Od samog osnivanja kompanija je prepoznala značaj primjenjenih naučnih istraživanja za razvoj inovativnosti i poboljšanja kompetitivnosti na tržištu. Kao takva predstavlja pozitivan primjer povezivanja privrede i nauke. Aktivnostima koje su se realizovale i koje se realizuju kroz niz istraživačkih projekata u oblasti vinogradarstva, vinarstva i voćarstva doprinosi se razvoju i boljem pozicioniranju vinogradarsko-vinarske proizvodnje, raznovrsnijoj, bogatijoj i kvalitetnijoj ponudi naših vina, razvoju i širenju vinske kulture i vinogradarskog turizma. Sektor za razvoj naše kompanije do sada je realizovao više od 20 nacionalnih i internacionalnih projekata. Projekti su finansirani od strane kompanije, a sufinansirani su i u okviru različitih evropskih poziva i programa.

Istraživački i razvojni projekti nastavljeni su u 2022. godini i bili su usmjereni na sledeće projekte:

Obnova licence za naučno – istraživački rad u poljoprivrednim naukama

U maju 2023. godine naša kompanija je aplicirala resornom Ministarstvu nauke i tehnološkog razvoja za zahtjevom za obnovu licence za obavljanje naučno-istraživačke djelatnosti iz oblasti poljoprivrede. Obnova licence za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti u našoj kompaniji zasniva se na načelima:

- širenja i produblivanja naučnih saznanja i njihove praktične primjene u vinogradarsko-voćarskoj i vinarskoj proizvodnji u našoj kompaniji;
- uključivanja u nacionalni i međunarodni istraživački prostor i programe Evropske unije za naučnoistraživačku djelatnost i druge međunarodne programe;
- transfera znanja i tehnologija;
- promocije naučno-istraživačke i razvojne aktivnosti naše kompanije u domaćim i međunarodnim okvirima.

Licenca je izdata od strane Ministarstva nauke i tehnološkoga razvoja u septembru 2023.

Obnova postupka održavanja prava zaštite patenata klonova Vranac

Kompanija „13 jul Plantaže“ je nosilac prava 7 patenata registrovanih pod brojevima: 02707, 02708, 02709, 02710, 02711, 02712, 02713. Kako je usljed organizacionih promjena u određenim resorima, finansijskih problema kompanije, čestih kadrovskih promjena kompanija propustila da u propisanom roku izvrši svoje obaveze u vezi održavanja patenata, imalo je za posljedica gubitak prava na patente. U oktobru 2023. godine, obratili smo se Zavodu za intelektualnu svojinu sa zahtjevom sa izmirenim obavezama po tom osnovu za nastavak postupka za uspostavljanje prava patenata i daljeg održavanja patenata u cilju ponovnog uspostavljanja prava patenata kompanije „13 jul Plantaže“.

Nastavak projekta "Genetski diverzitet vinove loze u Crnoj Gori"

Projekat "Genetski diverzitet vinove loze u Crnoj Gori", koji se u našoj kompaniji realizuje od 2013. godine u saradnji sa španskim partnerom, Institutom za vinovu lozu i vino (ICVV) iz Logronja, La Rioha, predstavlja do sada najbuhvatnije istraživanje ikada rađeno na autohtonim sortama vinove loze u Crnoj Gori. Potpisan je novi Ugovor sa Institutom za vinovu lozu i vino (ICVV) iz Logronja, La Rioha kojim je definisano da se nastave dalje aktivnosti na ovom projektu, koje podrazumijevaju, asembliranje genoma i komparativnu genomiku za matičnu sortu crnogorskog vinogradarstva Kratošiju, u cilju potvrde hipoteze da je Crna Gora centar porijekla ove sorte. Sa realizacijom ovih aktivnosti Crna Gora će dobiti najmodernije genetske i genomske naučne činjenice - podatke za svoje specifično autohtono vinogradarstvo, što je presudno za naučnu, stručnu, razvojnu i marketinšku

promociju ove strateške grane crnogorske poljoprivrede. Promocijom autohtonih sorti podiže se marketinška vrijednost naših proizvoda i vinskog turizma u našoj kompaniji.

Tranfer znanja i tehnologija kroz projekat HORIZONT 2020: „Sljedljivost u vinskoj industriji putem integrisanog obilježavanja tipičnosti, efekata zaštite zdravlja i organoleptičkih osobina - TRACEWINDU“

Glavni cilj projekta je razmjena istraživača među partnerskim institucijama iz industrijskog (proizvodnog) sektora i istraživačkih institucija, jačanje razmjene znanja i iskustava, najboljih praksi, inovacija, međusobne saradnje u različitim zemljama (Španija, Italija, Crna Gora, Francuska, Srbija i Argentina). U okviru ovog projekta, kolege iz Sektora vinogradarsko-voćarske proizvodnje, kontrole kvaliteta, prerade i razvoja će biti upućeni na stručna usavršavanja u partnerske institucije. U 2023. godini su realizovana istraživanja kako u vinogradu tako i pogonu za mikrovinifikaciju. Takođe su spreedene obuke kolega na Univerzitetu u Pizi u periodu od 15.10.-15.11.2023.

Finalizacija projekta HORIZONT 2020 „Izgradnja operativnog, inovativnog i održivog evropskog poljoprivredno-prehrambenog sektora“ – DEMETER. Na sastancima koji su održani 26.10. i 27.10. 2023. godine u Briselu, prisustvovali su svi projektni partneri i predstavljeni su rezultati projekta, završni finansijski izvještaj kao i detaljan pregled aktivnosti od strane svih partnera pred evaluatorima Evropske komisije. Završni izvještaji su pozitivno ocjenjeni i prihvaćeni od strane evaluatora Evropske komisije.

Finalizacija projekta: Jačanje primjene ICT tehnologija u poljoprivredi - VIRAL (2019-2023), finansiranog od strane Regionalnog EAC-A03-2018 programa kroz ERASMUS+ KA2 akciju. Generalni cilj projekta je bio povezivanje akademskih i privrednih subjekata kako bi se intezivirale aktivnosti primjene IKT tehnologija u poljoprivredi. U periodu od 19-21.07.2023. godine u Banjoj Luci je održan je završni sastanka u cilju za analize ostvarenih rezultata na projektu, kao i planovima i mogućnostima o budućim zajedničkim aktivnostima u ovom sektoru.

Priprema prijedloga projekata: PILOT PROJEKAT PRECIZNOG VINOGRADARSTVA. U koraku sa savremenim vinogradarstvom i vinarstvom i tehnološkom modernizacijom, aktivnosti u našoj kompaniji usmjerene su i u pravcu primjene informacionih tehnologija u vinogradarsko vinarскоj i u konstantnoj smo komunikaciji sa firmama koje nude rješenja u oblasti digitalizacije. Primjenom digitalnih tehnologija postiže se povećanje prinosa, poboljšanje kvaliteta proizvoda i smanjenje troškova zahvaljujući optimizaciji proizvodnih procesa i racionalnijem korišćenju postojećih resursa. Digitalizacija naše kompanije je moguća na više načina: potencijalno kroz nadogradnju postojećeg FIS sistema, kroz realizaciju pilot projekta na ogledu od 75 ha koji bi u našoj kompaniji bili usmjereni u pravcu primjene informacionih tehnologija u vinogradarskoj proizvodnji i kroz platformu za precizno vinogradarstvo/vinarstvo uz integraciju sa dijelom za evidentiranje i praćenje naloga za izvršenje posla i vezu sa postojećim sistemom. Trenutno se radi evaluacija pristiglih rješenja.

Priprema prijedloga projekata: ANALIZA POTENCIJALA ZA IZGRADNJU SOLARNIH PANELA. Imajući u vidu da su brojne studije pokazale izdašnost potencijala obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori, a posebno u pogledu mogućnosti korišćenja energije sunca, Sektor za razvoj i elektro služba iz Sektora održavanja su u prethodnom periodu radili na aktivnostima koje se odnose na razvoj fotonaponskih elektrana na zemljištu kompanije. Analiza potencijala zemljišta u vlasništvu kompanije je ukazala na to da postoji više načina iskorišćenja ovih obnovljivih izvora energije u našoj kompaniji:

1. Iznajmljivanje zemljišta koje je u vlasništvu kompanije “13. Jul Plantaze” a.d. u cilju izgradnje solarne elektrane
2. Izgradnja solarnih elektrana za potrebe kompanije “ 13. Jul Plantaže” a.d.
3. Agrosolarstvo

Angažovan je konsultant koji će uraditi:

- analizu postojećeg zakonskog okvira za izgradnju fotonaponskih elektrana koje se priključuju na elektrodistributivnu mrežu i prenosnu mrežu;
- Kreiranje mape puta za realizaciju projekta fotonaponske elektrane od pripreme tehničke dokumentacije do dobijanja građevinske dozvole.
- Analiza i predlog optimalnog rješenja za valorizaciju prepoznatog potencijala za izgradnju fotonaponskih elektrana na predmetnim parcelama.

Učešće u kreiranju novih proizvoda

Sektor za razvoj je u 2023. godini pružio podršku Sektoru prodaje i marketinga i R.J. Prerada u finalizaciji novog proizvoda VINJAK (40% vol., 0.7 L) iz segmenta niže cijenovne kategorije. Podrška se odnosila na validaciju projekta, organizaciju degustacije sa Udruženjem Barmena Crne Gore i definisanju finalnog izgleda proizvoda.

U pogonu za mikroviniifikaciju sektora za Razvoj u proizvodnoj 2023. godini, ukupno je odrađena 41 viniifikacija. Proizvedena su vina u okviru rada na sledećim projektima:

Ispitivanje introdukovanih sorti i klonova vinove loze u agroekološkim uslovima Ćemovskog. U 2023. godini, pored rada na autohtonim sortama vinove loze nastavljen je rad na ispitivanju agrobioloških i privredno tehnoloških karakteristika introdukovanih sorti u agroekološkim uslovima Ćemovskog polja u cilju ispitivanja potencijala za proizvodnju vrhunskih bijelih vina i dobijanja preporuka za njihovo dalje širenje u vinogradima kompanije. Od introdukovanih sorti koje pokazuju dobar potencijal u našim agroekološkim uslovima, očekuje se da mogu upotpuniti i poboljšati kvalitet naših vina, doprinijeti kreiranju novih proizvoda i na taj način obogatiti i poboljšati paletu naših proizvoda. U tom cilju, ispitivane su agro-biološke karakteristike pet bijelih vinskih sorti: Semillon, Palava, Fiano, Muscato Bianco i Grenache Blanc (objekat Dinoš - Kuće Rakića - kolekcija).

Istraživanja na ispitivanju optimalne strategije tretiranja u suzbijanju fitopatogene gljive *Botrytis cinerea* na sorti chardonnay u podgoričkom vinogorju. Ogled je postavljen na objektu Bunar 12, Tabla 1. na sorti Chardonnay koja je izuzetno osjetljiva na pojavu sive truleži (*Botrytis cinerea*) i svake godine utiče na prinos i kvalitet grožđa. U okviru istraživanja je primjenjeno 14 različitih tretmana i kontrola (bez aplikovanja sredstava za zaštitu) sa po 4 ponavljanja. Cilj istraživanja je utvrđivanje efikasnosti i uticaj primjenjenih tretmana na prinos i kvalitet grožđa i vina i donošenje zaključaka o najboljoj strategiji u primjeni tretmana fungicidima.

Ispitivanje primjene biljnih proizvoda – biostimulasa u okviru TRACEWINDU projekta, u cilju utvrđivanja njihove efikasnosti u kontroli protiv bolesti (plamenjače i pepelnice) i poređenja sa standardnom zaštitom. Rezultati ovog ogleda pružiće informacije o uticaju novih sredstava na kvalitet grožđa i vina i potencijalno uticati na moguće smanjenje upotrebe standardnih pesticida/fertilizatora, a samim tim i troškova primjenom ovih biostimulansa u zaštiti od biljnih bolesti.

Ispitivanje primjene folijarnih đubriva Fitosmart. Ogled je postavljen na breskvi (sorta Maria Marta), na vinovoj lozi (sorta Kardinal) na objektu za stono grožđe kao i vinskoj sorti vinove loze - Vranac (klon 3), na baznom zasadu objekta Dinoš - Kuće Rakića. Analiziran je intenzitet fotosinteze ispitivanih tretmana utvrđivanja sadržaja hloroplasta a i b, uticaj na mehaničke elemente rodosti, kao i na fizičko- hemijske parametre šire i vina.

Ispitivanje uticaja *Saccharomyces* i ne - *Saccharomyces* kvasaca i bakterija jabučno-mliječne fermentacije na aromatski profil vina različitih sorti vinove loze (sadržaj isparljivih aromatskih jedinjenja). Istraživanje je sprovedeno u saradnji sa Biotehničkim fakultetom u Podgorici, na četiri sorte vinove loze: Vranac, Kratošija, Cabernet Sauvignon i Marselan.

6. MARKETING AKTIVNOSTI KOMPANIJE

U 2023. Kompanija je učestvovala na brojnim prestižnim sajmovima i salonima vina, i lansirala nekoliko novih proizvoda, a i obilježila jubileje – 60 godina postojanja Kompanije i 30 godina postojanja Vranca Pro corde.

Salon vina Montevino

U Kristalnoj sali hotela „Hilton“ u Podgorici 10-11.03. održano je jubilarno- deseto izdanje salona Montevino, najznačajnijeg vinskog sajma u Crnoj Gori, koji je u samom vrhu i kada je riječ o regionalnim vinskim manifestacijama.

“Plantaže” su kao vinski lider u regionu bile jedini izlagač koji je imao mogućnost izlaganja na tri štanda, na najboljoj poziciji, na samom ulazu u Kristalnu dvoranu.

Poseban fokus stavili smo na naš zaštitni znak, vino Pro Corde, kome smo ove godine, u čast velikog jubileja, odradili redizajn etikete i novu flašu za ovo vino, ali i sva ostala vina iz premium segmenta

Master class na temu “Sva lica Vranca Pro Corde” u organizaciji kompanije “ 13. Jul - Plantaže”, je održan 07. marta u hotelu Hilton, kao **uvodni događaj ovogodišnjeg salona Montevino**, bez sumnje je pokazao zašto je Pro Corde već trideset godina jedan od simbola crnogorskog vinogradarstva.

U čast dva velika jubileja, **60** godina od osnivanja kompanije i **30** godina od izlaska Pro Corde- a na tržište, Plantaže su u punoj sali hotela Hilton, svojim gostima pružile jedinstvenu priliku da tokom ekskluzivne vertikalne degustacije osam berbi (1999, 2004, 2007, 2011, 2012, 2016, 2018 i 2020) spoznaju evoluciju vina Vranac Pro Corde kroz dekade i na ovom primjeru se uvjere u snagu, moć i potencijal Vranca.

Podgorički Salon vina

U maju, u hotelu Podgorica, održan je **III prolječni Podgorički Salon vina** koji je ove godine okupio 25 vinarija sa teritorije opštine Podgorica, kao i 5 crnogorskih vinarija koje se nalaze van pomenute teritorije, iz Crmnice, Danilovgrada, Nikšića i Cetinja,.

Ovu priliku iskoristili smo da predstavnicima HoReCa sektora premijerno predstavimo našu novu liniju vina iz serije *Perla Monte* koja će se uskoro naći na tržištu, a koja je najmijenjena isključivo HoReCi. Vina iz serije Perla izazvala su veliku pažnju i samo pozitivne komentare posjetilaca.

Kao i do sada, na Salonu je predstavljen kompletan premium program vina, vinjak Stari podrum XXO, kao i maslinovo ulje.

Super Wine

Ovogodišnji, 10. po redu, jubilarni salon vina Super Wine, održan je 03.07.2023. godine. Kao i svih godina do sada, salon je održan na ekskluzivnoj lokaciji, na bazenu Buda bara, u Porto Montenegru.

Naša vinarija, pored uobičajnog programa iz Premium segmenta, predstavila je vina iz serije Perla Monte, koja su očekivano privukla najveću pažnju posjetilaca. Kao i uvijek, pored njih, vladalo je ogromno interesovanje za Notu, premium vinjak Stari podrum XXO; Val Rose, Malvaziju i Pro Anime...

Gastro Festival u Porto Montenegru

I ove godine odazvali smo se pozivu za učešće na trećem izdanju Gastro Festivala u Porto Montenegru koji je održan od 17-20.08.2022 na platou "Synchro".

Kao i godinu ranije pojavili smo se na ovoj manifestaciji, gdje su izlagači predstavili svoje proizvode iz segmenta pića i hrane.

Salona vina Exclusive

U septembru je u organizaciji Salona vina Exclusive, u saradnji sa Hyatt Regency Kotor Bay Resortom organizovan Salon vina na kome su učestvovala isključivo crnogorske vinarije, njih 10. Događaj je zbog manjeg izložbenog prostora bio limitiran na svega 100 ulaznica i gosti su najvećim dijelom bili predstavnici renomiranih ugostiteljskih objekata u Crnoj Gori.

Plantaže su se tradicionalno predstavile sa linijom premium etiketa, ovoga puta sa akcentom na vina koja su dostupna isključivo HoReCa segmentu. Upravo ta vina su izazvala najviše interesovanja među posjetiocima.

Kako je sajam organizovan na ekskluzivnoj lokaciji, iskoristili smo priliku da pored već poznatih premium etiketa, gostima predstavimo i vina iz serije Perla Monte, koja su uz Notu bila najtraženija vina.

Najvažniji međunarodni sajmovi i saloni vina

Kompanija je, tradicionalno, učestvovala i na najprestižnijim međunarodnim sajmovima i takmičenjima. Navedeni su najvažniji.

Mundus Vini 2023

Vina "Plantaža" osvojila su dvije medalje na 31. ocjenjivanju vina „Mundus Vini“ u Njemačkoj, jednom od najprestižnijih svjetskih vinskih takmičenja.

U konkurenciji vina iz cijelog svijeta, jedno zlato i jedno srebro. Zlato je osvojio Premijer 2015, a Vranac Reserve 2015 srebrnu medalju.

Decanter 2023

Na najprestižnijem svjetskom takmičenju Decanter World Wide Awards Plantaže su osvojile takođe dvije medalje. Srebrne medalje su osvojili Vranac Pro Corde 2020 i Stari podrum cuvee 2018.

The Balkans International Wine Competition (BIWC)

Na najznačajnijem Balkanskom takmičenju zlatnim medaljama okitili su se **Premijer 2015 i Vranac Barrique 2018**. Srebrne medalje pripala su vinima **Malvazija 2022, Nota 2022, Stari podrum cuvee 2018, Vladika 2018, Pro Corde 2020 i Vranac 2020** dok su bronzom nagrađeni Vrhunski **Vranac 2019, Kratošija 2017 i Pro Anima Pinot Blanc 2021**.

Concours Mondial de Bruxelles Vranac Selection

Ove godine je po prvi put održano takmičenje posvećeno samo sorti Vranac. Organizator ovog takmičenja bio je Concours Mondial de Bruxelles, a takmičenje je organizovano u Skoplju. U konkurenciji regionalnih vina od sorte vranac, naš Stari podrum Vranac 2015 najboljim vinom na takmičenju i jedinim koji je dobio Grand Gold medalju.

Plantaže su učestvovala na velikom broju sajмова u regionu tokom prošle godine, ali i na nekoliko međunarodnih sajмова. Neki do njih su:

- Wine Vision by Open Balkan, koji je održan krajem novembra u Beogradu. To je najveći vinski sajam u regionu, sa preko 650 učesnika iz velikog broja zemalja.
- Vinski salon Grand Tasting u beogradskom hotelu Metropol Palace, na kom se prezentovalo samo 30ak najpoznatiji vinarija regiona, sa najboljim vinima iz svog asortimana
- Beogradski Salon vina u Hotelu Hayatt početkom decembra, kao jedna od najstarijih manifestacija ovog
- Vinocom, Zagreb, krajem novembra, najprestižniji Hrvatski salon vina, sa velikim brojem izlagača i širokom vinskom publikom.
- Slovenski vinski sajam, takođe u novembru, najveći i najposjećeniji vinska smotra u Sloveniji, sa preko 200 izlagača i ogromnim brojem posjetilaca.
- Sarajevo wine weekend, najznačajniji BiH sajam vina
- Vinosaur, u Banja Luci, najprestižniji BiH sajam vina
- Expo u Tirani, najveći opšti sajam u Tirani
- China International Import Export Fair, u Sangaju, jedan od najvećih uvoznih sajмова u Kini, gdje nas je zastupao jedan od distributera
- Qintien International Wine Expo, takođe jedan od rijetkih kineskih sajмова koji je specijalizovan za vino. I ovdje nas je predstavljao distributer.

7. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

Kompanija u toku 2023. godine nije vršila otkup sopstvenih akcije, niti namjerava da ih stiče u narednom periodu.

8. POSLOVNE JEDINICE

Kompanija je osnivač i vlasnik sljedećih pravnih lica:

- 13.jul d.o.o. Beograd (učešće 100%)
- 13.jul d.o.o. Sarajevo (učešće 100%)
- Plant-OMP d.o.o. Podgorica (učešće 50%)
- Recomont Podgorica (učešće 20%)
- Lovćen osiguranje a.d. Podgorica (učešće 0,12%)

9. PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA

Finansijski instrumenti su sredstva kojima se može trgovati. Mogu se podijeliti na dvije vrste: gotovinske instrumente i derivativne instrumente.

Gotovinski instrumenti su između ostalog akcije, kao osnovne hartije od vrijednosti.

Sopstveni kapital kompanije čini 179.255.993 obične akcije, nominalna vrijednosti je 0,5113€, ukupna vrijednost 91.653.589,22€. Struktura je data u prvom dijelu izvještaja.

Akcije se kotiraju na A listi Montenegroberze. Tržišna vrijednost akcije na dan 31.12.2022. iznosila je 0,249 €.

U dijelu učešća u vlasništvu drugih pravnih lica, kompanija posjeduje akcije Lovćen osiguranja (391 akcija, što čini 0,12% vlasništva).

10. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

Dobro upravljanje rizikom je bitan aspekt uspješnog poslovanja. Nekim rizicima se može se direktno upravljati, dok su drugi rizici u velikoj mjeri izvan kontrole upravljanja preduzećem. Rukovodstvo kompanije ima različite nivoe kontrole u pogledu rizika, sa ciljem otkrivanja mogućih rizika i procijene potencijalnog uticaja na poslovanje kompanije.

Finansijski rizici se odnose na direktne rizike koji proističu iz upravljanja novčanim tokovima. Upravljanje ovim rizicima podrazumijeva tri faze:

- Identifikovanje finansijskih rizika i njihovih uzroka

- Mjerenje nivoa finansijskih rizika i njihovih efekata
- Utvrđivanje planova i strategija za rješavanje rizika

Metode upravljanja finansijskim rizicima kojim se rukovodstvo koristi su sljedeće:

- izbjegavanje rizika - odbijanje bavljenja aktivnostima koje su visoko rizične
- ublažavanje rizika - smanjenje negativnih posljedica kada su finansijski rizici neizbježni
- prenos rizika - kao što je npr. plaćanje osiguranja u zamjenu za zaštitu od finansijskog rizika
- prihvatanje rizika - zadržavanje određenog nivoa rizika, ako je očekivani profit mnogo veći od potencijalnog rizika.

11. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA

Postoji mnogo načina kategorizacije finansijskih rizika kompanije. Jedan pristup za ovo se obezbeđuje razdvajanjem finansijskog rizika u četiri široke kategorije:

- rizik cijena: podrazumijeva rizik promjena valutnih kurseva, kamatnih stopa ili cijena proizvoda, gdje bi njihova promjena mogla rezultirati gubicima u poslovanju. Kompanija poslovanje obavlja u zvaničnoj valuti (EUR), tako da rizik valutnih kurseva ne postoji. Kamatne stope na kreditna zaduženja su fiksne ili dijelom vezane za EURIBOR, zavisnosti od Ugovora, ali kako je njegova vrijednost, nakon dužeg stabilnog perioda, porasla krajem 2022. godine, to će svakako uticati na cijenu zaduživanja. Što se tiče cijena naših proizvoda, one su rasle u 2022. godini, kao, između ostalog, i ostali proizvodi na tržištu, a sve prouzrokovano inflacijom u 2022. godini.
- kreditni rizik: rizik da zajmoprimac neće biti u mogućnosti da otplati kredit. Kompanija završila proces reprograma kreditnih obaveza iz razloga nemogućnosti redovne otplate bankarskih anuiteta.
- rizik likvidnosti: podrazumijeva lakoću kojom kompanija može pretvoriti svoju imovinu u gotovinu ukoliko postoji iznenadna potreba za dodatnim novčanim tokovima. Obrtna sredstva kompanije su značajno veća od kratkoročnih obaveza, što pokazuje koeficijent likvidnosti, pa je ovaj rizik na umjerenom nivou.
- rizik novčanog toka: rizik da gotovina i gotovinski ekvivalenti nisu dovoljni za izmirivanje dospjelih obaveza. Kompanija ima određena kašnjenja u izmirivanju dijela obaveza u zavisnosti od perioda godine, jer je dio priliva sezonskog karaktera.

12. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA

Novi standard revizije MRevS 701 – Saopštavanje ključnih revizorskih pitanja – uključuje, i poseban akcenat stavlja na analizu rizika u kontekstu otkrivanja nedostataka u pravnom licu koji se odnose na povećan rizik materijalno pogrešnog iskaza ili značajan rizik identifikovan u skladu sa MRevS 315 (značajne promjene koje su se desile u odnosu na prethodni finansijski period; određene vrste transakcija u kojima je revizor naišao na poteškoće prilikom sprovođenja revizorskih postupaka, promjene u okruženju entiteta, finansijskim uslovima ili aktivnostima koje imaju značajan uticaj).

U nasavku dajemo aktuelni **Registar rizika** za našu Kompaniju, zajedno sa **Ocjenom inherentnog rizika**:

R.Br.	Proces u kojem se rizik pojavljuje	Rizik	Cilj-proces na koji rizik može da utiče	Vrednovanje i procjena rizika			Opcija za postupanje sa rizikom	Mjera za postupanje sa rizikom	Ponovno vrednovanje			Opcija za postupanje sa rizikom	Mjera za postupanje sa rizikom
				V	P	O			V	P	O		
1.	VINOGRADARSKO VOĆARSKA PROIZVODNJA	suša	umanjen rod	3	3	9	izmjena vjerovatnoće ili posledice	popravka podzemnog ili naadzemnog cjevovoda, produbljenje bunara (...)	3	2	6	rizik je prihvatljiv	
		Kišna godina	Umanjen rod	2	4	8	Zadržavanje rizika		2	4	8		
		Bolesti i štetočine	Umanjen rod	4	5	20	Eliminisanje izvora rizika	potpuna primjena zaštite voća/grožđa	4	1	4	rizik je prihvatljiv	
		Stari zasadi	Umanjen rod	2	2	4	Rizik je prihvatljiv		2	2	4		
		Nedostatak radne snage	Dinamika berbe	2	4	8	Izmjena vjerovatnoće ili posledice	nabavka mehanizacije	2	1	2		
		Nedostatak odgovarajuće mehanizacije	Dinamika berbe	3	2	6	Rizik je prihvatljiv	nabavka mehanizacije	2	1	2		
		Povećana količina rezidua hemikalija	Zdravstvena bezbjednost finalnog proizvoda	4	5	20	Izmjena vjerovatnoće ili posledice	plan zaštite, kontrola primjene zaštitnih sredstava, poštovanje karence, preventivno održavanje atomizera, uzorkovanje i analiza proizvoda pre berbe i/ili puštanja finalnog proizvoda na tržište	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		Zastoji u prodaji	Umanjen rod	2	3	6	Rizik je prihvatljiv	povećati prodaju	2	2	4		
2.	PROIZVODNJA RIBE	bolest ribe	neispunjavanje plana proizvodnje	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	opšte i stručne profilaktičke mjere	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		nedostatak mlađi	neispunjavanje plana proizvodnje	1	2	2	rizik je prihvatljiv		1	2	2		
		zagađenje vode	neispunjavanje plana proizvodnje	2	3	6	rizik je prihvatljiv	obezbjediti dotok čiste vode pomoću filtera, redovno čišćenje bazena	1	2	2		
		nedostatak stručnih kadrova	neispunjavanje plana proizvodnje	2	2	4	rizik je prihvatljiv	obuka radnika, prijem novih radnika, komunikacije: analiza očekivanja zaposlenih	1	2	2		

3.	PROIZVODNJA VINA I JAKIH PIĆA	zastoji u proizvodnji usled kvara opreme koja se eksterno održava	kašnjenje u planu proizvodnje	2	3	6	djeljenje rizika	ugovor za održavanje opreme sa outsource organizacijom sa posebnim klauzulama za rok popravke	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		zastoj u proizvodnji usled kvara opreme koja se interno održava	kašnjenje u planu proizvodnje	3	3	9	djeljenje rizika	izrada i dosledna primjena planova preventivnog planskog održavanja, praćenje trendova zastoja i troškova usled kvara na opremi	2	3	6	rizik je prihvatljiv	
		zastoj usled nedostatka el. energije	kašnjenje u planu proizvodnje	1	4	4	rizik je prihvatljiv	iznalaženje alternativnih izvora snabdjevanja energijom	1	3	3		
		nedostatak stručnih kadrova	kvalitet, neispunjenje plana proizvodnje	2	3	6	preuzimanje rizika	prijem stručnih kadrova, raspodela odgovornosti i ovlašćenja, unapređenje komunikacije sa zaposlenima, obuka zaposlenih	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		neispunjenje plana proizvodnje zbog nedovoljnog broja radnika	Kašnjenje u planu proizvodnje	2	3	6	preuzimanje rizika	organizovanje obuka za zaposlene u proizvodnji, raspodela odgovornosti	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		proizvodnja zdravstveno nebezbednog proizvoda	neusaglašenost u procesu, polu ili gotovim proizvodima	2	4	8	eliminisanje izvora rizika	Rad u skladu sa HACCP analizom hazarda, monitoring CCPa i/ili OPRP tačaka, preduzimanje korektivnih mjera definisanih u HACCP dokumentaciji	1	3	3	rizik je prihvatljiv	
		nemogućnost ispunjenja plana proizvodnje usled nedostajućih proizvodnih kapaciteta	kašnjenje u palnu proizvodnje, umanjena prodaja, nazadovoljan korisnik	3	3	9	eliminisanje izvora rizika	proširenje proizvodnih kapaciteta	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		punjač: u slučaju da dođe do loma stakla,	zaostajanje fizičkih primjesa u proizvodu	1	4	4	rizik je prihvatljiv	simulacija loma po planu i stečenim iskustvom, vođenje evidencije loma	1	4	4		

		automatski se zaustavlja linija											
		kontrola pritiska na mikrofiltru	Pucanje filterskog patrona i prolazak nefiltriranog vina, kontaminacija linije	1	4	4	rizik je prihvatljiv	mjerenje testa integriteta filtera, vođenje zapisa	1	4	4		
		klimatske promjene	kvalitet, zdravstvena bezbjednost proizvoda	3	4	12	preuzimanje rizika	primjena inovativnih tehnologija u proizvodnji, efikasnije upravljanje procesima i implementacija novih metodologija ispitivanja u kontroli kvaliteta	2	3	6	rizik je prihvatljiv	
4.	SEKTOR RAZVOJA	neusaglašenosti nacionalnih propisa sa uredbama i direktivama EU/EC	kašnjenja u realizaciji nabavke sadnog materijala	2	4	8	Izmjena vjerovatnoće i posledice	Usaglašavanje transportne dokumentacije	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		nedovoljne količine vode za navodnjavanje oglednih zasada-suša	Umanjen kvalitet i prinos stonog grožđa na tendoni	3	4	12	Izmjena vjerovatnoće i posledice	Kopanje novog bunara, reparacija postojećeg, reorganizacija sekcija navodnjavanja	3	2	6	rizik je prihvatljiv	
		zastoji usljed kvara opreme	kašnjenja u realizaciji projektnih planova	2	4	8	Dijeljenje rizika	Izrada i primjena preventivnog plana održavanja opreme	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		nedostatak radne snage	Kašnjenje u realizaciji projektnih aktivnosti	2	4	8	Preuzimanje rizika	Organizovanje obuka za zaposlene, preraspodjela odgovornosti	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		klimatske promjene	Zastoj u realizaciji projektnih aktivnosti, posljedice u proizvodnji grožđa i vina, veliki uticaj na kvalitet grožđa i vina	4	3	12	rizik je prihvatljiv	Rad na ispitivanju genetskog diverziteta vinove loze u CG, rad na klonskoj selekciji autohtonih sorti, ispitivanje enološkog potencijala manje zastupljenih sorti, digitalizacija vinogradarsko-vinarske proizvodnje	3	2	6	Rizik je prihvatljiv	Klimatske promjene
		novi proizvod na tržištu nije prihvaćen kako je planirano	Finansijski rezultat lansiranja novog proizvoda	3	2	6	rizik je prihvatljiv	Rad na unaprijeđenju proizvoda, aktivnija marketinška kampanja	3	2	6	Rizik je prihvatljiv	

5.	INVESTICIJE	kvalitet sadnog materijala	eksploatacija zasada	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	nabavka ili proizvodnja, kvalitetnog sadnog materijala	1	3	3	rizik je prihvatljiv	
		formiranje infrastrukture novih zasada	loš kvalitet zasada	2	3	6	rizik je prihvatljiv	obezbjeđenje svih potrebnih resursa za dobru infrastrukturu (navodnjavanje, stubovi, žica, zaštitna sredstva...)	1	2	2		
		kvalitet sirovina za održavanje i podizanje zasada	loš kvalitet zasada	2	3	6	rizik je prihvatljiv	lista odobrenih sredstvava, specifikacije za nabavljen materijale, prijemna i procesna kontrola	1	2	2		
		pravovremenost nabavke nove opreme	kašnjenje procesa	2	4	8	zadržavanje rizika	vrednovanje isporučilaca	2	3	6		
6.	ODRŽAVANJE	nedostatak stručnih kadrova	proces održavanja	2	3	6	rizik je prihvatljiv	organizovanje obuka, prijem stručnih kadrova	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		nedostatak opreme	proces održavanja, zastoji u proizvodnji, kvarovi na opremi	2	3	6	izmjena vjerovatnoće ili posledice	blagovremena nabavka opreme	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		nemogućnost obavljanja popravke opreme	proces proizvodnje, zastoji, kašnjenje u proizvodnji	3	3	9	izmjena vjerovatnoće ili posledice	anagažovanje ousource	3	2	6	rizik je prihvatljiv	
		kvarovi mašina i prevencije	proces proizvodnje	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	primjena planova i aktivnosti preventivnog održavanja	1	4	4	rizik je prihvatljiv	
7.	LOGISTIKA I NABAVKA	kašnjenje u isporuci nabavljenih sirovina	neispunjenje plana proizvodnje i prodaje	2	3	6	dijeljenje rizika	definisane klauzule za obezbjeđenje u ugovorima sa isporučiocima	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		nemogućnost nabavke sirovina usled stanja na tržištu	neispunjenje plana proizvodnje i prodaje	1	3	3	zadržavanje rizika	analiza tržišta sirovina	1	2	2	rizik je prihvatljiv	nemogućnost nabavke sirovina usled stanja na

													tržištu
		greška prilikom naručivanja sirovina	neispunjenje plana proizvodnje i prodaje	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	dodatne provjere dokumentacije pre stanja upita	1	4	4	rizik je prihvatljiv	
		loš kvalitet nabavljenih sirovina	neispunjenje plana proizvodnje i prodaje	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	kontrola narudžbina i definisanje kvaliteta roba	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		nemogućnost nabavke zaštitnih sredstava za voće	umanjen rod	1	5	5	izmjena vjerovatnoće ili posledice	optimizacija zaliha	1	3	3	rizik je prihvatljiv	
		uslovi skladištenja roba	kvalitet proizvoda	4	4	16	eliminisanje izvora rizika	izgradnja novog skladišta	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		kašnjenje otpreme voća	nezadovoljstvo kupaca	2	3	6	izmjena vjerovatnoće ili posledice	preispitivanje zahtjeva kupaca, usaglašavanje planova prodaje i proizvodnje	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
8.	PRAVNI SEKTOR	sistem zapošljavanje sezonske radne snage	funkcionisanje proizvodnje	3	3	9	eliminisanje izvora rizika	analiza tržišta rada i sklapanje ugovora sa staff lizing organizacijama	3	2	6	rizik je prihvatljiv	
		bezbjednost i zdravlje na radu	finansije	1	2	3	rizik je prihvatljiv	dosledna primjena svih mjera za bezbjednost radnika	1	2	2		
		fizickotehnička zaštita	imovinski delikti	2	3	6	izmjena vjerovatnoće ili posledice	uvođenje preventivnih mjera	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
		neusaglašenost sa nacionalnim zakonskim propisima, uredbama i direktivama EU/EC	finansije	2	3	6	izmjena vjerovatnoće ili posljedice	praćenje i redovno izvještavanje vlasnika procesa o izmjenama u zakonodavnom okviru, blagovremeno usaglašavanje sa uredbama i propisima	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
9.	PRODAJA I MARKETING	zahtjevi kupaca nisu detaljno preispitani	reklamacije kupaca na karakteristike proizvoda koje nisu definisane	1	5	5	izmjena posledice	zapisi o preispitivanje svih iskazanih i neiskazanih zahtjeva kupaca, analize zakonske regulative u zemlju izvoznika, zajednička saradnja sa kupcima na definisanju zahtjeva i metoda analiza	1	3	3		

		udes u radnoj i životnoj sredini (požar, eksplozija, isticanje hemikalija isl)	zaštita životne sredine i bezbjednost i zdravlje na radau	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	Preduzimanje mjera opisanih u - Postupanje u slučaju udesa POS/E-100-19; Plan prevencije udesa (decembar, 2019), analiza aspekata životne sredine i rizika po bezbjednost na radu, obuka zaposlenih	1	4	4	rizik je prihvatljiv	
		vanredne situacije (prirodne nepogode, rat, vanredno stanje, socijalni nemiri.stanje pandemije; npr. COVID-19	ukupno poslovanje organizacije, finasije, neispunjenje plana proizvodnje i prodaje	3	5	15	Zadržavanje rizika	planovi postupanja u vanrednim situacijama, simulacija postupanja u incidentnim situacijama, obuka zaposlenih (Postupanje u slučaju udesa POS/E-100-19)	1	3	3	Rizik je prihvatljiv	
		izmjena zakona u oblasti finansija	ukupno poslovanje organizacije	2	3	6	zadržavanje rizika		2	3	6	Rizik je prihvatljiv	
		finansijski rizici	finansije	2	3	6	zadržavanje rizika	smanjenje troška proizvodnje, efikasnije upravljanje tokovima novca, likvidnost, rast prodaje, kreditna zaduženja pod povoljnim uslovima	2	3	6	Rizik je prihvatljiv	
10.	UGOSTITELJSTVO	loš kvalitet dostavljenih namirnica	loš kvalitet gotovih jela, poslovanje	3	3	9	eliminisanje izvora rizika	upozorenje dobavljaču, izbor novih dobavljača, specifikacije sirovina, jasno definisani zahtjevi za nabavku, lista odobrenih dobavljača, prijemna kontrola	2	3	6	Rizik je prihvatljiv	
		pojava insekata u objektu	posjećenost	3	3	9	eliminisanje izvora rizika	dezinfekcija, deratizacija, vazdušne zavjese	2	2	4	rizik je prihvatljiv	
11.	PRODAJA I MARKETING	zahtjevi kupaca nisu detaljno preispitani	reklamacije kupaca na karakteristike proizvoda koje nisu definisane	1	5	5	izmjena posledice	zapisi o preispitivanje svih iskazanih i neiskazanih zahtjeva kupaca, analize zakonske regulative u zemlju izvoznika, zajednička saradnja sa kupcima na definisanju zahtjeva i metoda analiza	1	3	3		
		odabir distributera (jedan ili više)	neispunjenje plana prodaje	1	3	3	preuzimanje rizika da bi se iskoristila prilika		1	3	3		

		strategija nastupa na tržištu											
		lansiranje novog proizvoda na tržište	neispunjenje plana prodaje	1	3	3	preuzimanje rizika da bi se iskoristila prilika		1	3	3		
		odustajanje od ugovora	finansijski gubitak, anagažovana sredstva	1	4	4	rizik je prihvatljiv	jasno definisani zahtjevi u Ugovoru sa kupcima, zatezne klauzule, analiza uticaja konkurencije	1	3	3		
		falsifikovanje proizvoda i prevara kupaca	pad prodaje, reklamacije, nezadovoljstvo korisnika	2	3	6	rizik je prihvatljiv	primjena adekvatnih mjera zaštite proizvoda od falsifikovanja, pakovanjem, konfekcioniranjem i dr. mjerama zaštite	1	2	2		
		gubitak jednog dijela tržišta	neispunjenje plana prodaje	2	4	8	izmjena vjerovatnoće ili posledice	pronalazak novog tržišta i fokus na postojeća	1	3	3	Rizik je prihvatljiv	
		gubitak konkurentske prednosti	neispunjenje plana prodaje	1	3	3	izmjena posledice	preispitivanje zahtjeva tržišta, preferencija potrošača, strategija, lansiranje novog proizvoda	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
12.	KONTROLA KVALITETA	nedostatak hemikalija	izostanak preispitivanja kvaliteta sirovina, poluproizvoda i proizvoda	2	2	4	izmjena posledice	planiranje nabavke hemikalija, blagovremena nabavka, izbor dobavljača	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		nedostatak opreme za ispitivanja, kvarovi na mjernim instrumentima i oštećenja na laboratorijskoj opremi	kvalitet	2	3	6	izmjena vjerovatnoće i posledice	pravilno rukovanje opremom i instrumentima, redovno etaloniranje mjernih instrumenata, blagovremeno servisiranje i održavanje	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
		nedostatak specijalizovanog osoblja	kvalitet	1	3	3	izmjena vjerovatnoće i posledice	organizovanje obuka zaposlenih, prijem stručnih kadrova	1	2	2	rizik je prihvatljiv	
V- vjerovatnoća; P- posledica, O – konačna ocjena rizika (V x P = O)				Datum: 20.06.2021.				Ovjerio: Quality Control Director / Sasa Vujicic					
Revidirano: 10.07.2020. sa rizicima sektora R&D													